

**Алесь Аркуш**

# **ВЫБРАНАЕ**

**Вершы**

**Полацк-Горадня  
Полацкае ляда  
1999**

## З МАЙГО СЭРЦА ВЫРАСЫЦЕ АЕР...

Паэт Алесь Аркуш адзін з самых цікавых прадстаўнікоў наватарскай плыні ў беларускай паэзіі, якая ўзьнікла на мяжы 70-80-х гадоў і інтэнсыўна сёння разьвіваецца. Ягоным, пазбаўленым схематызму, вершам уласьцівым мэтафарычнасьць, асацыяцыйнасьць, міталягізм, парадаксальнасьць - рысы, якіх бракавала й бракуе нашай традыцыйнай паэзіі апошніх двух дзесяцігодзьдзяў. Валодаючы высокай паэтычнай культурай і гострым паэтычным чуцьцём, паэт зь першага ж кроку адмятае шаблённую прыгажосць, зарытмаваньня лёзунні й шматслоўныя расквечанья развагі традыцыйнай лірыкі, за якімі падчас няма й каліва жывога жыцьця, і сьмела шукае сваю, прыналежную толькі яму, паэтычную мову, стварае наватарскія вобразы й формы. Сацыяльнае, нацыянальнае, ідэалягічнае, філязофскае, эстэтычнае, - усё прагна ўбірае ў сябе ён і ўсё перажывае, як неад'емна-

асабістае, пераўтвараючы звычайнае, будзённае, адкрыта-сацыяльнае ў дзівосны сьвет нечаканых асацыяцыяў, парадоксаў, мітаў і прыпавесыцяў. Звыклія нам рэаліі пад пяром паэта сумяшчаюцца ў нечаканія і, на першы погляд, нават выпадковыя й фантастычныя спалучэньні. Аднак за ўсёю гэтаю выпадковасцю ўважлівы чытач адчуе дваіны й нават траіны сумер кожнай зьявы й падзеі, якія закранаюцца ў вершы, бо менавіта нечаканасцю і парадаксальнасцю збліжэньняў, сутыкненьнем кантрастаў, перасоўваньнем прасторавых і часавых характарыстык А.Аркуш дасягае адпаведнасьці паміж сваёю паэтычнаю матэрыяй і матэрыяй навакольнага сьвету, у самой сутнасьці якога закладзены парадаксальнасьць і нечаканасьць-выпадковасьць.

Вершы А.Аркуша вызначаюцца багатаю жанравай й тэматычнай разнастайнасьцю. Гэта й урбаністычныя, з элементамі анімізму й сацарту, творы, у якіх паэт імкнецца спасьцігнуць структуру вялікага індустрыяльнага места, ягонья сацыяльныя пачаткі. Гэта й афарыстычныя вершы-прыпавесыці і блізкія ім па духу вершы-баляды. Гэта й выдатная пэйзажная лірыка, у якой паэт, нягледзячы на небясьпеку зьбіцца на вядомыя і шаблённыя ў нашай лірыцы хады, застаецца верным свайму

наватарскаму мэтаду: нечаканыя вобразы спалучаюцца тут з крохкасьцю й няўлоўнасьцю фармальнай пабудовы. Гэта, нарэшце, і мэтафарычныя вершы-міты, якія ахопліваюць сутнасныя рысы сьвету - зьяваў і падзеяў, якія ў ім адбываюцца. Лепшыя зь іх можна сьмела паставіць упоравень з міталягізаванымі творамі А.Разанава, А.Сыса, У.Арлова.

Зьяўляючыся наватарам, А.Аркуш застаецца нацыянальным паэтам. Скразнаю лініяй празь усю ягоную паэзію праходзіць тэма занепакоенасьці пра той незайздросны стан, у якім апынулася наша мова, культура, нацыя. Такі верш, як «Насланьнё адступніка» - ці ня лепшая варыяцыя на тэму знакамітай багдановічаўскай «Пагоні». Ды й сам зварот паэта да нашых мітаў, да гістарычнай і духоўнай спадчыны сьведчыць пра непарыўныя й арганічныя повязі творцы з нацыянальнай літаратурнай традыцыяй.

Многія вершы зборніка «Выбранае» адрозьнівае трагічнае і скептычнае гучаньне. Аднак, пра што б не пісаў паэт, галоўнае ў ягонай паэзіі застаецца духоўная калізія, якая перадумоўлена імкненьнем асобы й нацыі сьцьвердзіць сваю адметнасьць і незаменнасьць нават у варунках, калі іх атуляе мэханічнае і варажае ўсяму індывідуальнаму й нацыянальнаму асяродзьдзе. «Абароніць мяне прыгажосьць,

уратуе ад скону любоў!» - так пісаў А.Аркуш у сваім зборніку «Вяртаньне» (1988 г.). «Толькі птах ня стане на калені - крылы ператворацца ў карэньні!» - праз пэўны час паэт удакладніў сваю эстэтычную пазыцыю.

*Алег Мінкін*

КАМУНІКАТ.ORG

## **АБЛОКІ**

Я за аблокамі сачыў  
І кожнаму даваў найменьне.  
Цьвяліў вятрыска далячынь -  
Імёнаў паскараў зьнікненне.

Аблокаў большасць найхутчэй  
Зьнікала ў мройве далягляду.  
Як несла іх далоў з вачэй!  
Як гнаў вятрыска іх зацята!

Імёны нішчыў ён, але  
У небе ўбачыў я аблокі.  
І як вятрыска ні шалеў,  
Яны трымалі дух высокі.

## **ПІЛЬНЯ**

Бярвеньне дарэшты на дошкі зьвялі, -  
Як шчыльна пілоўку у штабелі сьцелюць!  
Ля пільні ад хвояў кара да зямлі  
Прыстала жыўцом, як да новага цела.

Па звычцы чакаюць бярвеньне дзядзкі:  
Працоўныя рукі - нястомныя служкі.  
І ляды вядуць, як заўжды, напраткі -  
Да пільні, да гвалту, да дошак, да стружкі.

## **АДБІТКІ**

Люстэрка трымае да ночы адбіткі:  
Рахманья, ветлыя, хіжыя твары.  
І маюць яны, нават самы някідкі,  
Імёны свае, як расьліны ў гербарыі.

А ноччу адбіткі пакінуць люстэрка,  
Пасыплюцца долу - заб'юцца ўтрапёна,  
Як соліды важкія з бомкай манеркі, -  
І профілі згубяць дазваньня імёны.

## **УЦЁКІ**

Уначы Вурдалак галасіў.  
Ў Мёртвым возеры білі званы.  
Я з апошніх падманлівых сіл  
Пілаваў на сабе кайданы.

Гэта ноч для уцёкаў - як ёсьць.  
Я ня ведаю лепшых замоў:  
Абароніць мяне прыгажосьць,  
Захавае ад скону любоў.

Што мне жахі твае, Вурдалак?  
Ты ў памыйныя здрады ня ўлез.  
Вечарніца, як змоўніцкі знак,  
Мне сыцяжыну пазначыла ў лес.

Ў Мёртвым возеры білі званы...

## ПОЗІРК

Са сквапнага даўняга веку  
Апошні скалечаны тур  
У вочы глядзіць чалавеку  
Праз незваротнасьці мур.  
Глядзіць нерухома, сіберны.  
Навошта тлумачыць, дарма!  
Калі абуджаецца зерне,  
Шчымліва сыпявае сурма.

## ЯБЛЫКІ

У неба яблыкі ўзьляталі,  
А зь неба падалі каменьні.  
І людзі з боскім утрапеньнем  
Глыжы ў садох сваіх зьбіралі.

Яны дзівіліся, як дзеці,  
Яны былі на сёмым небе:  
- Гніляк няхай бы трапіў дзесьці...  
- Відаць, падзейнічаў малебен.

Зімой дзівіліся нанова:  
- Вось гэта, браткі, захаваньне,  
А што цьвардыя для ўжываньня -  
То яблык сыпее адмыслова.

Чакаюць людзі - як умеюць, -  
Калі ўжо яблыкі пасьпеюць.



## **СІВЫЯ ЛІСТЫ**

Гэта распач пісала, не я,  
Гэты ліст напаўзмрочнай парою.  
Гэта вецер віхурнага дня  
Ліст прыбіў да магілы героя.

Хто яму прачытаў гэты ліст?  
І няўжо тыя словы кранулі?  
Бо ён жыві невядома калі,  
Ў час далёкі: між дзідай і куляй.

Бо сплыло столькі рознай вады,  
Неспакойна і сёння герою...  
Мне прыходзяць сівыя лісты,  
Ды атрамант бярэцца крывёю.

## **СТАРЫ ДУБ**

Гайдаюць пругкія галіны,  
Сваволяць жалуды-малечы.  
Сьпякотных тыдняў успаміны  
Дуб занатоўвае пад вечар.

Забывся на мясьціну гэту  
Пяшчотны дождж сівых абшараў.  
Ды ведаю, наложыць вета  
На сьпёку колішняя хмара.

## НЕМАЎЛЯ

На сьнезе знайшлі немаўля -  
У неба глядзіць і ня плача.  
Далонька сьціскае імя -  
Адзіную спадчыну.

Марозу яго не працяць,  
І сьнег не пячэ халадэчай.  
Гілі ўсьлед за сонцам ляцяць,  
І бачыць іх толькі малеча.

Ніякіх ня ведае слоў,  
Свабода - дзіцяці калыска.  
Існуе ў сьвеце яно  
Як сьнег, як мароз, як вятрыска.

\* \* \*

Шукае лекавыя травы  
Сабака брудны, нехлямяжы.  
Паміж няіснасьцю і явай  
Прашкандыбае - зноўку ляжа.

Няўжо ня знойдзе і загіне?  
Няўжо ў Чырвонай кнізе лекі?  
Цьвітуць у дворыках вяргіні,  
Буяюць флэксы ля аптэкі.

## **СТАЛЁВАЯ РЫБА**

Рыба губляе луску -  
Сталь дамагаецца цела.  
Па мэталёвым пяску  
Рыба зьнямогла ляцела.

Чуеш - як скрыгат расьце,  
Воды стаўбурацца ў гудзе?  
Безьліч сьмяротных асьцей  
Рэчцы патрапілі ў грудзі.

Бачыш - хвалюецца сталь,  
Срэбныя воды ўскіпаюць?  
Чайка і хлопчык-вудаль  
Марна ратунку гукаюць.

На мэталёвым пяску  
Сьлед пісягом застаецца.  
Рыба, згубіўшы луску,  
Блешняй сама абярнецца.

## **ТРАСКА**

У кансэроўцы зварухнулася траска.  
І плаўнікі запрацавалі, што вінты.  
У плаўнях морквы і лаўровага ліста  
Яна ўсплывала са статычнае вады.

Марудзіць час... лятуць вякі...  
Траска ўсплывае - новы мацярык.

Ня ведаюць спакою маракі.  
Лунае акіянам рыбін крык.

\* \* \*

Сьвет наш ня ведае райскіх мясьцін,  
Мусіць, яны толькі ў кнігах ды песнях  
Клічуць вандроўнікаў мройным узлесьсем.  
Сьвет наш ня ведае райскіх мясьцін.

Прывіднай зьнічкаю думка ўваскрэсьне:  
Досыць рабіць пісягі каляін, -  
Сьвет наш ня ведае райскіх мясьцін,  
Мусіць, яны толькі ў кнігах ды песнях.

Зьнічка хвіліну трымціць...

## **ВАБІК**

Забі пярун мяне, - я чую  
Выразны сумны голас твой!  
Наперадзе чарот сыцяной.  
Праз чараты на кліч прастую,  
Бо голас - ТВОЙ!

Хаваюць неба чараціны.  
Хапаюцца за ногі балаціны.

А голас кліча, мкне чароўны  
І працінае мне душу.

Марудна як! Хай парашут  
Мяне на голас выкіроўваў.  
Я захліснуў бы парашут!

Сьцяну апошнюю патрушчыў.  
Насупраць - праз лагчыну - пушча,  
Дзе пад кашлатаю ялінай  
Дзьмуў паляўнічы ў чараціну.

\* \* \*

Вэнэра пацеркай мігціць,  
У аскетычны космас запрашае.  
Камэты срэбнаколерная ніць  
Тчэ немаўлятам стужкавыя шалі.

У цемры нараджаецца жыцьцё.  
Сусьвет - нібыта казачна-умоўны,  
Чаканьне, як паўночнае ліцьцё  
Расплаўленага месяца у чоўны.

## **ЧОРНЫЯ ПТУШКІ**

Чорныя птушкі фарбуюць нябёсы  
Ў жудасны колер.  
Голае поле. Дарога. Калёсы.  
Вецер у коле.

Чорныя птушкі фарбуюць нябёсы...  
Птушак няволяць -

Гоняць, як хмару, птушыныя лёсы.  
Вецер у коле.

Чорныя птушкі фарбуюць нябёсы...  
Цьмяна у полі.  
Пругкія крылы, як вострыя лёзы.  
Вецер у коле.

Чорныя птушкі ўсадзілі ў нябёсы  
Крылы.  
Даволі!  
Ўпалі на глебу чырвоныя сьлёзы...  
Вусьцішна ў полі.

## **ДЭЛЕГАТ**

Сто тысяч людзей дэлегата  
Сем дзён выбіраюць на Сойм.  
Сто тысяч пытаньняў узьнята.  
(Багата прыкрыюць крысом.)

Дзьве тысячы кандыдатаў  
Люд вынес на суд грамады.  
Зь іх кожны прамоўца выдатны  
І вораг нішчымнай вады.

Зь іх кожны грамадзкі руплівец...  
А гэты глядзіць немаўлём.  
Хто ў позірк паверыў шчымлівы?  
Хто праўду забытаў жыцьцём?

## **Я САМ УБЫЧЫЎ**

Не пазычай мне сваіх воч,  
Я сам убачыў, не дзіця,  
Сусьветаў бездань - калі ноч,  
А калі дзень - мяжу жыцця.

Яшчэ я ўбачыў птушкі сьлед,  
Што на шляхох вятроў, аблок,  
І як займаецца сусьвет,  
Дзе панаваў мярцьвячы змрок.

І цуды дробныя - наўзбоч,  
Не патрабуюць адкрыцця.  
Не пазычай мне сваіх воч,  
Я сам убачыў, не дзіця.

## **МЯНТУЗ**

У сонных водах рэчкі Гайна  
Жыцьцё віруе разнастайна.  
Міфалягічныя істоты  
Мянтуз пакінуў без работы.

Як вадзянік, людзей пужае,  
Лятае ноччу на кажане.  
Сарвецца - плёх - буйныя хвалі  
На строме рэчку абганялі.

А рыбакам замест улову  
Заблытаў лёскі адмыслова.

Гучней за музыку «Дып папал»  
Раўлі гурбою - ну і д'ябал!

## ГОСЬЦЯ

Ты ўвайшла нечакана, ікліва.  
Я пісаў і нічога ня чуў:  
Ад гранёнага слова шчасьлівы,  
І ад распачы слёзы ўваччу.

Ты ўвайшла і як сябру сказала:  
- Добры дзень, кандыдыт на Парнас!  
Ты прабач, на хвілінку з вакзала...  
Ну як справы? Відаць, ужо ас?!

Прыгадала было здарэньне,  
Толькі ў ім я сябе не пазнаў.  
- Вось прывезла літроўку варэньня,  
Гэта вішні, як ты заказаў.

І пайшла, і як воблака зьнікла,  
Нават дзьверы ня рыпнулі ўсьлед.  
Толькі білі гадзіньнікі звыкла  
Ды літроўку разглядваў буфэт.

Хто яна, таямнічая госьця?  
Я ня ўспомню, ня ўспомню ніяк!  
Гэта сон, гэта мне падалося...  
Слоік вішняў - пакутлівы знак.



## НА ПАЛЯВАНЬНІ

Бусел - балотны каморнік -  
Мерае багну рупліва.  
Шчыльны трысьнёг ледзьве горне  
Вецер - стары і сварлівы.

Порсткі сабака дзядзькі Ягора  
Раптам замёр, быццам стодка з фарфору.

## РАСПЛАТА

У люстэркі лістоты  
глядзіцца сонца.

Зьняважыў злачынца дрэва  
Абразай ілжывых слоў,  
У сьпіну нібыта стрэліў,  
І словы атруцілі дол.

Як трызьніла дрэва сутоньнямі!  
Як моташна лісьце гуло!  
Наўкольнія парасткі кволя  
Ня ўзьнімуцца ўжо на крыло.

Ня трэба ні шроту, ні пораху -  
Люстэркі на дрэве зіхцяць...  
Нацэліла зброю на ворага,  
І польмя бег не суняць.

## ІНДУСТРЫЯЛЬНА-ХІМІЧНЫ ДЖАЗ

Зноў людзкія адбіткі заганныя,  
Як музыкі, ў нябёсах лятаюць -  
Працінаюць пякельную ноч.  
Нараджаюць мэлэдыі танныя:  
Дзьмуць у комінаў доўгія пальцы,  
Дзьмуць да чырвані пацерак-воч.

Іх музычны імпэт без падману -  
Не жартуюць браты-блюзьняры.  
Уздымаюцца клубы туману,  
Тлум цярушыцца на ліхтары.

Што паперныя столі і дахі!  
Тлум укрые таксама і нас.  
Тлумны час, як заўсёды, ня ў час.  
І мацнеюць мелэдыі жаху,  
І цярушацца пёрамі птахаў -  
Вар'яце атрутны джаз.

## ЗДРАДНІК

Хто хаваецца ў лесе днямі?  
- Гэта зраднік, - адказвае сыч. -  
На скарэлым шынэльным лямцы  
У кустоўі, як мёртвы, ляжыць.

Тое мейсца абходзяць зьвяры.  
Толькі хмарай над ім камары.

Ён баіцца, аднак, зварухнуцца,  
Ён чакае цямнейшай начы:  
Каб да твані паўзыці - дацягнуцца,  
Каб у багну ад нас уцячы.

## **А РАПТАМ...**

Што калі раптам нашчадак,  
Крануўшы таемнасьці ключык,  
Праз процьмы мінулых стагодзьдзяў  
Нат' кволую думку агучыць?

## **МАСТАК**

Усе яго малюнкi на  
зрэзе воласу.  
Якая вытанчанасьць!  
Якое майстэрства!  
Ён Майстар зь вялікае літары.  
- Ён Гулівэр у краіне  
волатаў, - кажа адзін.  
- Ён Гулівэр у краіне  
малеч, - кажа другі.

## **КАРЦІНА**

Я марна шукаў яе ў сённяшнім сьвеце,  
Міналі, здаецца, стагодзьдзі.

Яна, як жывая, жыла на партрэце.

Сказалі: карціна у Лодзі.

У Лодзі сказалі: карціна ў Парыжы.

Ў Парыжы ня чулі ніколі.

Дзядуля сівы падказаў: у Нясьвіжы

Жыве яна зь месяц, мо больш.

Вярнулася ўрэшце... заўсёды я верыў...

Няхай на партрэце, няхай праз стагодзьдзі...

Шырэй рашчыніце пудовыя дзьверы -

Я да людзей панясу Багародзіцу.

## **ЗЛАЧЫННАЯ КРОПКА**

Паставілі гіцалі кропку

Пасьля незавершаных спраў,

Падсунулі шчасьця падробку -

А Бог нас усіх пакараў.

І дзён засталося нямнога -

Ўжо золак гадуе агні.

А гіцалі просяць у Бога

Яшчэ тры апошніх рублі.

\* \* \*

Што сьніцца хлопчыку майму?  
Ратунак наш не за гарамі,  
Бо ў гэту цяжкую зіму  
Сын будзе побач з намі.

08.10.88

### **ТЭАЛЯГІЧНАЕ ПЫТАНЬНЕ**

Дзень і ноч стаіць салют -  
Іскры драпаюць нябёсы.  
Што сьвяткуюць людзі тут?  
Скачуць, быццам папуасы.

Перамога на дварэ?  
Ці віно у кожным кране?  
Ксёндз, паддзячы і кюрэ  
Думаюць над тым пытаньнем.

### **СУПРАЦІЎ**

Ён прынёс у сьвет сваю загану -  
Жвір у ботах, а ў душы сухмень.  
На дарозе, з пыхаю тырана,  
Прыхадзень сустрэў сівы камень.

Падышоў ён да раптоўнай перашкоды,  
Абтрасаць пачаў свой левы бот:

Пазасыпваў гарады, народы -  
Жвір наладзіў спраўны карагод.

На камень жа моцы не хапіла, -  
Прыцярушыў ледзь пукатыя бакі.  
Мусіць, думаў - тут яму магіла,  
Толькі памыліўся, дарагі.

Правы бот ён скінуў без развагі,  
Трос яго з усіх вар'яцкіх сіл.  
Быццам джын з чароўнае біклагі,  
Сьмерч пякучы хвоіны валіў.

А камень ні кроку, ні паўкроку,  
Ні назад, ні ўперад, ні ў бакі, -  
Нібы сонца між аблок высока,  
Нібы бераг стромкае ракі.

\* \* \*

Прыбіральшчыца нябёсаў  
мусіць захварэла:  
шосты дзень ня бачны зоры.

## **НАСЛАНЬНЁ АДСТУПНІКА**

На мой гаўбец прыляціць кажан.  
Ноч затоіць бязгучнага лёту сьляды.  
Крылам зь кіпцямі, як лязом нажа,  
Распачне ён скрэсьці пагоні матыў.

Перакінецца потым ў пагоню саму,  
У шалёным галопе зьнішча плітку гаўбца  
І уздыме да зорак віхуру-зіму.  
Перакінецца потым ў сьвятога айца,

Неміргаючы будзе за мной назіраць,  
Я пачую - у зрэб'і ягоным вятрыска гудзе,  
Я убачу - ён хоча мне нешта сказаць,  
Толькі словы яго, што кругі па вадзе.

Пэўна здрады свае ўжо ня возьмеш назад,  
Пэўна літасьці мне ад яго не чакаць.  
Я ня буду вар'яту гаўбец адчыняць.  
Пайшоў прэч, сатана! Зьнікні, гад!

\* \* \*

Мяне цікаваў сабачы страх,  
а я ня бег, а я знарок  
звычайны запавольваў крок.  
Нябёсы - мой адзіны дах.  
Нашто хавацца па кутах?  
Час прамільгне і знойдзе схоў  
сумленьне вечнае і зноў  
пагоніць страх цябе з выцьцём -  
у забыцьцё.

\* \* \*

А птушкі некуды далей ляцяць,  
Як быццам не існуе крэўнае радзімы,  
Як быццам не існуе нашае мясыціны,  
А птушкі некуды далей ляцяць.

Нібы сваё адбалявалі дзьміны...  
Ды цяжка вочы да нябёс узняць, -  
Там птушкі некуды далей ляцяць,  
Як быццам не існуе крэўнае радзімы.

\* \* \*

Калі сустракае улада гасьцей,  
Яна ўспамінае музыкаў, паэтаў,  
Каб лашчыла вуха напеўнасьць санэтаў,  
Калі сустракае улада гасьцей.

Маўляў, падзівіцеся, госьці, й на гэта -  
Як талент шануем тутэйшых людзей.  
Калі сустракае улада гасьцей,  
Яна ўспамінае музыкаў, паэтаў.

## **ЗІМОВЫ САД**

Калі я вяртаюся дахаты,  
мяне штораз сустракае зімовы сад.  
Ці то туга ахінае  
заўсёды зімою,



ці то сад мой зачараваны?  
Хаджу па садзе і прыслухоўваюся  
да яблыняў.  
Маўчаць карані,  
маўчаць ствалы, маўчаць галіны.  
Жахліва ад гэткае цішы.  
І тады я пачынаю сьпяваць:  
няўмела, квольым голасам.  
На маю песьню азвалася дзіўная  
птушка - авяльга.  
Я ніколі яе ня бачыў, ды ведаю -  
гэта яна.  
Птушка села на ябланевую галіну,  
прыцярушаную сьнегам,  
і весела зацёжкала.  
Адкуль яна ўзялася ў маім  
сіберным, маўклівым садзе?

## **МОЙ ДОМ**

На выспе, па суседзтву з балотам,  
будую свой дом.  
Кожны дзень адзначаны  
плённай працаю.  
Кожны дзень можна перайменаваць  
у вынік гэтае працы.  
Адно кепска - няма дарогі  
да ўзнаўляемага котлішча.  
Што зробіш - вакол балота:  
нават бяровёны выпадае насіць

на сваіх плячоx.  
Неяк цэлы дзень самазвалы  
вазілі жвір, -  
ладзілі дарогу.  
Ды балота той жвір праглынула.  
Вось і сёньня мае родныя і сябры  
прыходзяць да мяне пешкі.

## **САЛАМЯНЫЯ ПТУШКІ**

Саламяныя птушкі лётаюць  
пад белаю столью.  
Скразьняк гойдае іх  
у кватэрнай прасторы.  
Каляровыя ніткі вяртаюць  
птушак назад.  
Каляровыя ніткі ніколі  
не губляюць адваротных шляхоў.  
Каляровыя ніткі - як сцьверджаньне,  
што за далягядам канец сусьвету.

Саламяныя птушкі аздабляюць  
пакой.

Саламяныя птушкі, як сьнег -  
за якім насыцярожлівасць.

## НАТОЎП

Натоўп рухаецца па шляху, брукаваным  
жывымі чалавечымі галовамі.

На адзіным дрэве  
ўскрай бясконцай людской плыні  
пугачом

сядзіць вілавокі дзядзька.

- Хадынка нібыта, Хадынка нібыта... -  
бесьперапынна мармыча ён.

Ці ён папярэджвае, ці ён пытаецца?

Натоўп моўчкі абмінае дзівака.

Каб неяк прыхаваць пачатак і канец,  
масынжовы месяц спрабуе захінуць  
залатое сонца. Але сонца пагынае

цёмру, і натоўп -  
як на далоні. Толькі дзе той пачатак,  
дзе той канец? Углядайся да зьнямогі,  
а калі стомішся, то шлях, брукаваны  
чалавечымі галовамі, здзівіць  
бязьлюдзьдзем.

## ЧЫРВОНАЯ РЫСА

Ён ужо бачыў свой паратунак,

хутчэй, хутчэй наперад:

за Чырвонаю рысай - пашана,

за Чырвонаю рысай - збавеньне.

- Здараднік, - крычаць усе  
навокал і кідаюць у яго

каменьні і зямлю.

- Ты зьняславіў нашых бацькоў,  
няма табе нашай літасыці...

Хутчэй, хутчэй наперад,  
сьпяшаецца ён,  
адзіны паратунак - Чырвоная рыса.  
Толькі б ня чуць крыкаў,  
толькі б ня бачыць твараў,  
толькі б хапіла моцы.

За Чырвонаю мяжой гучыць музыка.  
За Чырвонаю рысай рыхтуюць сустрэчу.

\* \* \*

Павольна сунецца цягнік, -  
аднастайна бразгае адчыненымі  
дзвярыма.

Пасажыры час ад часу  
саскокваюць на зямлю  
і йдуць побач са сваімі вагонамі -  
разьмінаюць ногі.

Павольна сунецца цягнік -  
і нікога гэта не здзіўляе,  
не абурае, не бянтэжыць -  
бо цягнік сунецца па колу.

## СПАДЧЫНА

Малады паэт з дапамогаю сьпірытызму  
сам-насам гутарыў зь Янкам Купалам.  
Пра тое, што ён пачуў, юнак нікому  
ня кажа - толькі ўсе ягонья сябры  
і знаёмцы заўважылі, як зьмяніўся  
хлопец - стаў змрочным і нелюдзімым.

## НА РЭШТКАХ НЕВЯДОМАЙ СПАРУДЫ

- Сьцеражыся гэтых людзей, -  
папярэджвалі  
сваякі, - невядома, што ад іх можна  
чакаць.  
- Абыходзь іхнія сходкі, - казалі  
зычліўцы. -  
Нашто табе слухаць вар'яцкія  
трызненьні?  
І толькі любімы настаўнік  
ніколі ня ўзгадваў  
пра людзей, якія зьбіраліся  
на рэштках невядомай спаруды.  
Ён казаў пра справядлівасьць,  
сумленьне  
і гонар.  
Аднойчы, насуперак усім засьцярогам,  
я прабраўся на небясьпечнае мейсца.  
І - дзіва - там я сустрэў  
свайго настаўніка!

## ВОЎК

Я заплюшчваю вочы і бачу ваўка.

Ведаю: ён мой вораг.

- Каб ты спаракнуў! - крычу што ёсьць

моцы. -

Каб ты захлынуўся крывёю сваіх ахвяраў!

Я паслабляю павекі - гляджу.

Воўк ня зьнік, але, нібыта

спужаўшыся,

адбег на бяспечную адлегасьць.

- Каб ты спаракнуў! - крычу яшчэ

мацней

і, разьятраны, падбегам набліжаюся

да яго!

Я трызьню помстай!

Я вар'яцею ад злосьці!

Воўк валюхаста пабег мне насустрач.

Ад гэтага я разьюшваюся ўдвая.

Я сам раблюся падобным да ваўка.

Няхай! Няхай да д'ябла!

Няхай да ваўкалака!

Бо шэры - мой вораг! Я трызьню

помстай!

Яшчэ імгненьне - і я пашкамутаю

гэтую погань!

Побач прабег куртаты сабачка.

Цяжка дыхаючы, я спыняюся,

заплюшчваю вочы і бачу Ваўка.

## **АПОШНІЯ ПАВЕДАМЛЕНЬНІ**

Слухаю апошнія паведамленьні -  
не цікава: падзеі адбыліся,  
катастрофы здарыліся,  
спаборніцтвы прайшлі -  
зьніклі, памерлі.

Каму патрэбна няіснае?  
Спрабую настроіць свой  
прыймач на іншае.

Гартаю радыёхвалі, як старонкі  
таўшчэзнае скрэмзанае кнігі.

Чуйна ўслухоўваюся ў далёкія,  
ледзь чутныя, галасы.

Як ні спрабую - нічога

не атрымліваецца,

але ж я ўпарта працягваю росшукі:

адны навіны - таямніцы,

другія - апошнія паведамленьні.

## **ЛЮСТЭРКІ**

Вакол нас - скрозь люстэркі.

Неба - люстэрка

і зямля - люстэрка,

люстэркі - сябры

і люстэркі - ворагі,

і дрэвы, і зоркі,

і дамы, і тратуары,

і кроплі дажджу...  
Адначасова мы адлюстроўваемся  
ва ўсіх люстэрках, якія  
акаляюць нас, -  
памнажаемся, скажаемся,  
памяншаемся, павялічваемся  
і... зьнікаем.

## **ПАМЯЦЬ**

Ніхто ня ведае, хто пахаваны  
пад гэтым крыжам.  
Ліхалецьці і пошасьць не захавалі  
імя ў людзкой памяці.  
Невядомая жанчына на Радаўніцу  
наліла гарачага крупніку ў місу  
і пакінула побач з пахілым крыжам.

Другі год не астывае крупнік.  
Другі год уздымаецца пара.

## **КАТРЫНКА**

Пяць мэлэдый катрынка сыпявае,  
Толькі ведай - круці рукавятку.  
Люд у скрыню да старца кідае  
Неўміручага жыгта зярняткі.  
Грай катрынка,  
Сьпявай безупынку.



Лес прачнуўся, дзе зараз палі -  
Гонкіх дрэў загулі вершаліны.  
Перасьпелі на сонцы маліны,  
А ў цямрэчы яшчэ не цьвілі.

Грай катрынка,  
Сьпявай безупынку.

Як дакладна чаргуюцца гукі -  
Мэталёвая нудзіцца скрынка,  
Спрацаваныя, ссохлыя рукі  
Круцяць жыцці ў тужлівай катрынцы.

Грай катрынка,  
Сьпявай безупынку.

Гук мэлёдый, як позірк забыты,  
Як вада зь ледзяшамі ў палонцы.  
Люд кідае апошняе жыта,  
А у скрыне ўсё роўна на донцы...

Грай катрынка...

## **ВЕТАХ**

Зноўку нашыя спадзяваньні  
Як жарынкі, што рушылі ў космас.  
Ветах будзе трымацца да раньня,  
Распаўсюдзіць таемныя позвы.

Вершалінамі дрэвы ня з намі,  
Вершаліны - паверх таямніц.  
Адлятае лістота клінамі  
Без гайворанаў і сініц.

Сочыць рухі бяскрылыя ветах,  
Распачатыя ўверх кагадзе.  
На дагледжаны зорны палетак,  
Як насеньне, лістота ўпадзе.

\* \* \*

Над балотам захад сонца.  
Пасярод, нібыта рана,  
Багны дрогкае вакенца  
Чырванее. За парканам  
З трысьнягу, аеру, хлуду  
Цішыня - як погляд Бога,  
Быццам там чакаюць цудаў,  
Ці даўно няма нікога.

\* \* \*

Закаханым агні запалілі  
На балотах вядзьмаркі ізноў,  
Фасфарычным сьвятлом заманілі  
Ў незваротныя нетры лясоў.

І блукае агульнае рэха  
Паміж чэзлых асін і бяроз,  
Быццам сьлёзы між звонкага сьмеху,  
Быццам сьмех паміж распачных сьлёз.

\* \* \*

## *Алегу Мінкіну*

Уночы лес цяжарны рухам,  
Гайданьнем хвояў і ялін.  
Спыніся, сябра, і паслухай:  
Ты не адзін.

І зноў, як позву таямніцы,  
Сягонья роўна ў пяць гадзін  
Убачыш надыход дзяньніцы  
Ня ты адзін.

### **ЯГО СУСЬВЕТ**

Яго сусьвет нагадваў лёхі,  
Дзе ў два бакі шугаў скразьняк,  
Дзе выпраменьваў да зьнямогі  
Сьляпую чырвань нашчы гяк.

Жарынка кволая трымцела  
У гяку - быгта ў каміне,  
І ў лёхах, як дзяньніца сьпела  
Гадзіна, што нябыт скране.

У гяку скразьнякі сьвісталі  
І спорна чырвань разьдзімалі.

\* \* \*

*Вінцэсю Мудрову*

Прачынаюцца вульканы,  
Як надзеі на спатканьні.  
(Кожны са сваім Каранам),  
З попелу - сівыя здані.

Вогнедыхаючы колер  
Насыцярожліва вітае  
Тых, каму кватэрнай столі  
Вышыня ўжо замалая.

На вагромністай сыпіртоўцы  
Распалілі ў небе месяц.

Дым трымаецца ядлоўцам  
На адным прыватным мейсцы.

\* \* \*

Гаспадар мясьціны цнотнай,  
я ахоўнік, служка, брат,  
я раўнівец - твар каменны,  
думкі - зброя й стырно.

Я вяртаю ліст палёту,  
як жыцьцё, як белы сьвет.  
Асалода адзіноты.  
Бараніць мне ёсьць каго.

Пачынаю дзень з агляду,  
што чабор, што дзівасіл.  
Як атожылкі - расьліны,  
думкі - існаму рука.

За сыцяной чарота - краскі,  
твар каменны - змрочны стод,  
цень самнабульская побач,  
ейны гаспадар ня я.

## **ДРУГОЕ ВЯРТАНЬНЕ**

Мейсца хвоі - для сустрэчаў,  
што накліканы лацінкай,  
дробных літарак нязвыкласьць,  
нам сустрэча - адкрыцьцё.  
Дачакацца дзён адлігі,  
дзён вясновага вяртаньня -  
сум, як стужкі спаміж яблык,  
да калядак - доўгі час.  
Там, дзе хвоя нас чакае, -  
хвоя месяцу ня дружка,  
квадры-ліхтара мігценьне,  
там бурштыну дрогкі знак.  
Мейсца вызначана лёсам,  
на якім вяртаньні стрэча?  
Лекаваць жывіцай - быццам,  
толькі гэтак лекаваць.  
Прамінуплі гурбаў скокі -  
прасьпяванья калядкі,

стужкі - напамін пра сьвята,  
квадру нашага быцьця.  
Мейсца хвоі - падарунак:  
не дыван з пажоўклай хвоі,  
не жывая прахалода -  
мружыць вочы: сонца - цень.  
Нагадаюць успаміны -  
сьцежка на пукаты ўзгорак,  
дакрануцца да люстэрка,  
паміж сонцаў: яблык - твой.

## **КАЛЯДЫ**

*Уладзіміру Арлову*

Для калядак пазычу труса,  
Роля зайца яму ў нашай казцы.  
Будзе сьледам кульгаці ліса  
У сяброўскай падманлівай масцы.

Наш маршрут праз сумёты й лес,  
Дзе даўно не кугае зязюля,  
Дзе пануе сучасны прагрэс  
І блукае шалёная куля.

Мужыкі там гуляюць у віст,  
А жанчыны - у хованкі зь лёсам.  
Нашы песьні, як ветрыка сьвіст,  
Толькі чуюцца ў комінах вёсак.

Ды на ганку хаціны старой  
Мы дзяўчынку-паненку сустрэнем:  
Будзем песьні сьпяваць для адной.  
Заяц-трус адпачне на каленях.

## **АБРАЗ**

Абраз трымаецца нібыта на цьвіку,  
Які забіты ў шэры воблак.  
Абраз нібы блізьня маладзіку -  
Высока зіхаціць таемны воблік.

Ад позірку суровага зь нябёс  
Жуда, як дзіда, працінае здайцаў,  
І ўжо ня вабіць іх заганны лёс -  
Па-змоўніцку ня слухаюцца пальцы.

І не схаваць вачэй - як бы хацеў,  
і вытрымаць той позірк немагчыма, -  
На кожнага, хто кат і ліхацей,  
Праменіць боль ён зыркiмi вачыма.

## **РЫБАК**

Шпурляў Ён блешню за аблокi  
Наўмысна, - ды яму не шанцавала:  
Вярталася зіхоткая прынада  
Нiшчымнаю. Але рыбак не наракаў  
На нешчаслiвы лёс і не казаў,

Што зноў надвор'е не спрыяе:  
Маўляў, бясконца дзьме вятрыска,  
Халодна нават для душы.  
Чатыры жнівеньскія тыдні  
Ён адмысловую шпурляе блешню,  
і кожная няўдача пакрысе  
Надзейй грэе стылую душу, -  
І ўсё выразней паўтараюць стомленыя  
вочы:  
Там, за аблокамі, драпежнікаў няма...

## **ПАГАНЯТЫ**

Паганяты страху ня ведае -  
Быдла гоніць празь гібельны лес,  
Папярэджаны строга кабетамі -

Каб у навалач гэту ня ўлез.

Там зьвяры крыважэрных намераў -  
Бескарысна прасіць літасьцівасьці.  
Там зьвяры велічэзных памераў  
І кіпцюрыстай д'яблавай хцівасьці.

Паганяты той чхаў са званіцы  
На дзіцячыя байкі кабетаў,  
Бо за лесам лугі й крыніцы,  
Трэ пасьпець - покуль сонца й лета...



Кажуць людзі, і сёлета чулі  
Паганятага пугу.

## **ВАЛАЦУГА**

Валацуга хаваецца ў нетры,  
Зашываецца ў самы гушчар:  
Не хапае для волі паветра,  
Не хапае прастору для хмар.

Страшна там - на раўнюсенькім полі.  
А які Валацуга бяз волі?

## **АБСЯГ**

Дастаткова адвечныя песні сypяваці,  
Апантанасць глушца замілоўвае хеўру.  
Ваяры ноччу сьцелюць таемныя гаці,  
Ладзяць новы абсяг для манэўру.

\* \* \*

Над пожняй плачуць правады,  
Амаль галосцяць.  
Бэтонны слуп, як правадыр,  
Выводзіць восень.

Іржышча захавае сьлед,  
Сьняжок нібыта.

Сусьвет глядзіць вачмі камэт  
На квадры жыта.

## **ЧОВЕН**

Паміж хваляў човен чорны.  
Ў рэчцы - чорная вада.  
Не відаць на дне нічога -  
Барада вадзяніка  
Захінае дно старанна  
І матляецца, як віж,  
Таямніца дна схавана  
Ад вачэй і рук паміж  
Вечак ракавін замшэльх,  
Хваляў чорнае ракі.  
Ад вясла вакол цішэе  
Сьпеў пудлівай асакі.  
Рэчка сунецца няспынна,  
Як у дрэве жьўны сок.  
Човен лісьцікам з галіны  
Ціха ляжа на пясок.

## **РУЖА-КВЕТКА**

*Т.К.*

Ружа-кветка ўзышла паміж броду -  
Прыгажэйшай ня бачыў ніколі.

Паміж думак збуцьвелага хлуду,  
Паміж трантаў хвілінных патоляў.

Асьляпляльнаю квеценьню белай  
Зацьвіла яна раптам увесну,  
І яе нечуваная смеласьць  
Дакранулася сэрца балесна.

Дзякуй, дзякуй табе, ружа-кветка,  
Маёй немачы лекар і сьведка.

## **ЗІМОВЫЯ ЛІХТАРЫ**

Навошта песьні ліхтарам?  
Маўчаць усё жыцьцё гатовы.  
Шпурляюць сьнегам фраярам  
На голяя галовы.

Цікава ім глядзець на сьвет  
Сьвятлом свайго накалу:  
На рух машын, хаду кабет,  
На цішыню квартала.

## **ЯШЧАРКА**

*Антону*

У яшчаркі свае шляхі,  
Свае таемныя сыцяжынкi,

Жыцьцё, схаванае ў імхі,  
Пясок, каменьчыкі, сыцяблінкі.

Лісты, жыцьцё ў якіх усё, -  
Шторанья на пяску ля ганка,  
Як гірогліфы Басё,  
Як вершык хоку або танка.

\* \* \*

Ці захінаюць гмахі  
Суседзяў сваіх - дрэвы,  
Калі распаводзяць жажі  
Бязлітасныя залевы?

## **НА ДАХАХ**

На дахах жыцьцё для пустэльнікаў  
І - традыцыйна - катоў.

Як мала самоты ўдзельнікаў,  
А сьведамых - пагатоў!

На дахах спачыну ня ведаюць  
Вятрыска залева і сьнег.  
Затое ня трызьяць камбедамі,  
Затое маўчыць нампацех.

На даху спакоем нязмушаным  
Самота душу ахіне...



Калее ў студзеньскай вадзе  
Пярсыцёнак згубленых надзей.

\* \* \*

Ні штандараў нідзе, ні харугваў,  
Не пазнаць: дзе каханьне, дзе жарт.  
Аднастайная, доўгая пуга  
Выпрабоўвая сыпіны на гарт.

## **СПРОБА ІДЭНТЫФІКАЦЫІ**

Хто ты, дзіўнае стварэнне,  
зноў ідзеш за мной па сьледзе,  
у даведніку нямашака  
тлумачэння тваёй сутнасьці.  
Ты жывеш сваёй адсутнасьцю,  
пьеш адсутную гарбату,  
еш умоўныя варэнікі,  
сьпіш умоўныя гадзіны,  
як скаціна,  
што ня значыцца ў калгасе,  
і нічыйная уласнасьць, -  
проста ходзіць па папасе,  
і яшчэ не адбылася.  
Зразумець цябе імнуса,  
вывучаю, як француза,  
як нянаскае здарэнне  
(бо у нас ты не сустрэнеш

без гаспадара скаціны).  
Кпінай  
з'імітую правакацыю,  
спробу ідэнтыфікацыі.

## **МОЙ ПАКОЙ**

У пакоі, як на складзе,  
Ёсьць адметнае бязладзьдзе.  
Паспрабуй на гэткай плошчы  
Ўладкаваць развагаў мошчы.  
У вадным куце - пра грошы,  
Там скразьняк заўжды харошы.  
У другім - пра лёс свабоды,  
Там абрынутыя стоды.  
Трэці кут займае посуд,  
Там развагі пра п'янтосаў.  
А ў чацьвертым - цыгарэты,  
Не палю, бо шкодна гэта.

## **У ГАСЬЦЁХ**

На адным узроўні - слава,  
На другім узроўні - кава.  
Мы спрачаемся з Мудровым,  
Дзе о'кей, а дзе халява.  
Вечар слухае размовы,  
Пустата сынонім сьвету,  
Робяць кубачкі выснову:

Лепш пра цукар, а ня «гэта».  
На лапаткі ўсіх расклалі,  
Абмалолі косткі файна,  
Прусакі аж паўцякалі,  
Гул стаіць, як ад камбайна.  
Адпачнулі тры хвіліны,  
Абадзінскага згадалі,  
Памаўчалі, пасьпявалі,  
Пасядзелі, пастаялі,  
Гаспадыні далі «бусю»,  
Гагатнулі, быццам гусі,  
І праз кволюю хвіліну  
Мы пакінулі хаціну.

## **ЗАЛАТАЯ РУНЬ**

Вакол твайго імя, Пярун,  
Зьбіраюцца, як восы, хмары.  
Пякучых бліскавак нэктары  
Чакае залатая рунь.

І нават кволай насыцарогі  
Няма ў зьмены маладой.  
Яна за новае гарой,  
Яна шукае іншае дарогі.

Рунь не баіцца гострага кап'я,  
Моц Перуна яе містычна экзальтуе.  
Няхай даглядчык лямантуе,  
Што небяспечная з вагнём гульня.



Рунь падсвядома адчувае, -  
Патрэбны, як паветра, рызыкаўны чын,  
Інакш ня будзе ўраджаю,  
Інакш навошта далячынь.

\* \* \*

Разьбіць вакно і разглядзець сусвет,  
Які ад грошай не залежыць,  
Які ня мае пэўных межаў,  
Які адразу немаўля і дзед.

Хаос здаецца ў сьвеце тым:  
Статут ў мінюсьце не глядзелі,  
І не зацьверджвалі ў адзеле,  
І вокладкі няма зь цісьненьнем залатым.

Сусвет, як вецер, як аблокаў рух,  
Я не стамляюся за ім імкнуцца,  
І часу не хапае азірнуцца,  
І я ня ведаю: ці ёсьць пастух.

## **НАПЯРЭДАДНІ САМАСТОЙНАЙ ВАНДРОЎКІ**

Навошта срэбрам спакушаеш,  
Падманным месячным сяйвом?  
Пагрызена мараль мышамі,  
Закон адолены рабом.

Рабом, які супроць культуры,  
Які адмовіў кампраміс.  
Дзе каліва знайсці мікстуры  
Ад немачы тваёй, Уліс?

А імітатараў хапае,  
Што генэралаў, што салдат,  
Вакол віна і каравая,  
Вакол улады і пасад.

## **СУСЬВЕТНЫ ПАДЗЕЛ**

Ёсьць прастора паха кветак,  
Ёсьць - сьвятла настольнай лямпы.  
А суседа ад суседа  
Аддзяляе сьвет уласны.  
Паміж коршакам і качкай  
Неба дзеліцца на часткі.  
Ёсьць надзея для сабачкі,  
Ёсьць надзея больш сучасная.  
А мастацкія дыктатары,  
Што паэзіі адданья,  
Быццам чуйныя лякатары,  
Быццам ў моры капітаны  
Заваёўнічна-калюмбава  
У пошуку заўжды нястомныя,  
Расьсмяшаць дасьціпна сумнага,  
Знойдуць хату для бяздомнага.  
Хтосьці кліча іх масонамі,  
Хтосьці горда - карабеламі

З каралеўскімі каронамі  
І сусьветнымі падзелямі.

## **АДПАЧЫНАК ЗА ГАДЗІНУ ДА ЗЬМЯРКАНЬНЯ**

На валунах адпачываюць кірлі,  
Яны ляталі ў сьвет далёкі,  
Стаміліся па францыях галёкаць,  
Стаяць на валунах, як стодкі.  
Крыху далей заўважны сьвірны.  
Увечары дымок салодкі  
(У вёсцы ўжо забылі смака «водкі»)  
Уздымаецца ад сьвірнаў мірны.  
Сялянаў не цікавяць кірлі -  
Ну ёсць, дык ёсьць - карысці зь іх  
ніякай,  
Іх не чапаюць - і за тое дзякуй.  
Здаецца навакол ніколі не было салдата.  
Ужо сабрана сена ў сыцірты.  
Жыцьцё й праца - тут нібы блізьняты,  
Прыемна, ціхамірна пахне мята...  
Відарыс гэты бельлю напаўсьцёрты,  
Ён вокам невыразна ўзяты.

## **ТАБЕ**

Я ахвяра твайго гіпнатычнага сну,  
Твае жахі цікуюць за мной.

Дыягенам пабачыў прыблуду-вайну,  
Крылы мёртва вісяць за сьпіной.

Я раблю толькі тое, што мушу рабіць,  
Раўнавага - як прывід вясны.  
Гіпнатычна казаць, гіпнатычна любіць,  
Адчуваць чарназём баразны.

Два жаданьні - адно мне прымусам дано,  
Не пазбыцца яго аніяк.  
У кілішках статычна чакае віно -  
Ці адбудзецца змоўніцкі знак.

Я ахвяра - і споведзь мая, як пчала,  
Абавязак і праца - штодзень.  
Гіпнатычная хваля мяне ўзьняла,  
Як бярно, як мэталю, як камень.

## **НА ВЯЛЕСАВЫМ ЖЭГЛІШЧЫ**

Вялес, нібы глушэц, сьпявае гімн

Сваем ўладаньням і сваем падданым,  
Трубіць у рог, рагоча апантана,  
На пір зьбірае ўсіх, на жэглішча сваё.

Сярод аблокаў адгукаецца Ярыла,  
Ляціць на кліч, як ластаўка дамоў,  
Хутчэй на сьвята - дзе каханьне і віно,  
Две веснавая ўладарыць сіла.

Вялес, ня маючы старых ілюзій,  
Мне даспадобы твой бясхітрасны хаўрус,  
Ды толькі ведаю - не адгукнуўся Зюзя,  
І больш таго - зьяжаецца Пярун.

## **РАЗЬВІТАНЬНЕ З ТАНТАЛАМ**

Дзе вуліцы, дзе сьнег даюць па картках,  
Ніводнай страказы, ні мятліка, ні пчолкі,  
Адзіны слуп, зь яго

у бездань скокне месяц, -

Ўладаньне змрочнага Аіду.

Прыступак не відно - ідзеш

гарызантальна,

Ў паветры жахі сноў дзіцячых

Лятуць усьлед -

паветранья шарыкі на нітцы.

Хачу сказаць: - Бывай, Тантал!

Аід не гаспадар - ён Пан і Бог,

Ён сустракае кожнага абдымкам,

Ягоная гасыцінасыць - хітрыкі пракуды,

Дзіця - якому безьліч год.

І ты, ахвяра ўласнага нахабства,

Вар'ятам аглядаеш сьвет фантомаў,

Зьняверлівы ва ўсім, ва ўсіх, -

Бывай, Тантал!

Зярнятка кволае - адзіны апанэнт Аіда,

Для навуковых спрэчак вільгаці хапае.

Дарэмна шкадаваць цябе, Тантал,  
Ты сам сабе ўзнагарода і вырок,  
Твой лёс, як лябірынты Мінатаўра,  
Ты заблукаў, ты схлусіў сам сабе.  
Вада зьнікае - рэха вадаспадаў

цывеліць:

Бывай, Тантал!

Бывай, ні шкадаваньня, ні трымценьня,  
Учынкі засталіся за плячыма,  
Цяпер маё жыццё крынічкаю

струменіць,

Кудысь бяжыць, сыпяшаецца ўпарта,

Ніхто ня ведае куды.

Ты назіраеш з хіжасьцю вар'ята,

Ня верыш іншаму зыходу,

(Падман Аіда?) бо вакол фантомы,

І толькі голас мой сапраўдны:

Бывай, Тантал!

\* \* \*

На душы супакой, восень зьвіла кубло,

Дождж патрэбны для стомленых воч.

І адразу ўсплывае, як месяц у ноч,

Варажнеча дурманлівых слоў.

Кроплі-гукі дажджу працінаюць мяне,

Як паверхню лагоднай ракі.

На ўзбярэжжы алешыну вецер ня гне -  
Разыйшоўся ў чатыры бакі.

На душы супакой, адчуваю сябе,  
Нібы ў чоўне на днішчы ляжу.  
Твой, Ясон, карабель,  
карабель... карабель...  
Мне прымроіўся ў рысах дажджу.

\* \* \*

З майго сэрца вырасьце аер.  
Ён ад ветру будзе ціха шамаець...  
Сэрца - птах, што выбіўся ляцець,  
Бо да неба страчаны давер.

Толькі птах ня стане на калені -  
Крылы ператворацца ў карэньні.

## **НОНКАНФАРМІЗМ**

Аб чым спрачацца мне з табой?  
Мы дзеці рознае сыстэмы,  
Цябе хвалююць, дружа, цэны,  
А я лічу іх рост лухтой.

Што мусіць быць у сьвеце гэтым -  
Адбудзецца, як не суроч,  
Дзень сыйдзе, запануе ноч, -  
Наклеюць новыя партрэты.

І толькі твой уласны сьвет  
Залежыць ад твайго жаданья,  
Ніхто, ні ў якім Татарстане,  
Ня зьменіць рух яго плянэт.

І лепшай зброі для людзей,  
Чым моц свайго нонканфармізму,  
Ня ведае сусьвет вялізны --  
Ні ліхадзей, ні дабрадзей.

Бо Д'ябал можа спакушаць  
На ўзроўні цэнаў і пасадаў,  
Улады, страўніка, акладаў -  
І толькі гэтак кіраваць.

Парадак усталюе тут  
Бадай што толькі мужнасьць духу.  
Змагайся з Д'яблам, космас слухай,  
Вазьмі СВАБОДУ за статут.

## **ПАТРЭБА ВЯРТАНЬНЯ**

чарада слоў  
драбніцы стракатых падзей  
мэтамарфозы быцця  
навонкі  
і толькі ў сярэдзіне  
разважлівасьць валуна  
і акамянелья адбіткі  
хваляў



таму ў сярэдзіне  
тваё жытло  
сьпічастыя вежы  
каляровыя аканіцы  
заможныя дзябёлыя  
брамы  
выпадкова не патрапіш  
на вулкі гэтага места  
яго няма - пакуль ты  
ня ўявіш яго сам  
будзеш кружляць  
на зорным небе  
будзеш клыгаць  
як прывід-вандроўнік  
пакуль не адчуеш  
патрэбы вяртаньня

як алоўкі  
што пакідаюць сьлед  
зьнікаюць людзі  
паломніцтва ў нікуды  
крэсьленьне па крэсьленьні

## **БЫЦЬЦЁ**

Марны занятак - зьбіраць  
дажджавыя кроплі  
аб'яднанья  
яны зьнікаюць  
мяняюць сваю сутнасьць

ператвараюцца ў вільгаць  
і нават адну кроплю  
немагчыма  
трымаць у няволі

\* \* \*

Кладу ў імбрычак зёлкі  
пры гэтым вымаўляю  
сапраўднае імя кожнай

## **ЗЬМЕНЫ**

здзіўляюся - зьмены  
як марскія хвалі  
бясконца выпраўляюць свой малюнак  
бурштынавыя перакочваюцца каменьчыкі  
а чарупіны - рэха акіяна  
здзіўляюся - штодзень я іншы  
сталеюць думкі  
чаргуюцца жаданьні  
пры сустрэчы я спытаю -  
хто гэта?  
сын прыкладае чарупіну  
да вуха - уважліва слухае  
ты павязеш мяне летась на мора?  
я ніколі ня бачыў мора  
нават успаміны аб мінулым  
мяняюцца як рэчышчы

родных рачулак  
няўжо нехта мае ўладу  
над маімі ўспамінамі?!  
здзіўляюся - гляджу на фотаздымкі  
пажоўклыя лісты кнігі  
здзіўляюся - жыву даўнейшай марай  
якая здзейснілася

на вежы б'е гадзіннік -  
вітае чарговую зьмену  
найменьня маёй мары

## **ВАНДРОЎКА**

сын кліча мяне ў вандроўку  
яму карціць пабачыць тое  
што ніколі ня бачыў  
пачуць -  
што ніколі ня чуў  
паспытаць -  
што ніколі не спытаў  
ён яшчэ верыць у свае здольнасці -  
усё пабачыць усё пачуць усё паспытаць  
і я быў некалі такім  
што параіць сыну?  
сказаць што гэта марны занятак -  
ці ня згубіць хлопец цікавасьць  
да жьцьця?  
патлумачыць - што нельга ахапіць  
неахопнае -

ці дасьць веры?  
параіць - засяродзіцца на чымсьці  
адным -  
ці не памыліцца ў галоўным?  
нічога ня буду казаць  
мы пойдзем разам

і я ўбачу тое  
што ніколі ня бачыў  
пачую тое  
што ніколі ня чуў  
паспытаю тое  
што ніколі не спытаў

### **ULTIMA THULE\***

Верш з такой назвай я прачытаў  
у эстонскага паэта Матса Траата  
ён напісаў яго ў 70-я гады  
калі Эстонія таемна марыла  
пра ўласны дом  
калі захрасла вятроў кола  
ў спадчынных ветраках  
калі ўпарта змагалася з хвалямі  
старая адзінокая сасна  
на Балтыйскім узьбярэжжы  
Матс тады быў зусім малады  
і верыў толькі ў моц свайго слова  
«няхай зноў

вечныя гострыя вілы  
выграбуць імёны

плямёнаў  
з вадзяной магілы» -  
такія ён казаў пацеры  
і зьвяртаўся да паганскага бога  
эстонцаў Тара

І я загарэўся напісаць верш  
«Ultima Thule»

я сьніў яго але раніцай ня мог  
узнавіць ніводнага радка  
я чуў яго ад нарачанскіх хваляў  
але ня здолеў перакласьці на родную мову  
я бачыў словы верша  
выкладзеныя літарамі-аблокамі  
над восеньскай пожняй  
але ня мог ахапіць позіркам усе літары  
каб прачытаць хаця б радок

Па дарозе якая вяла да крыніцы  
мы йшлі па ваду -  
я васьмігадовы сын Антон  
чатырохгадовы пляменьнік Андрэй  
і двухмесячны кокер-спаніэль Боб  
які ўвесь час бльтаўся пад нагамі -  
крыніца неўтаймоўнага аптымізму

Быў вечар наперадзе заходзіла сонца  
і я адчуваў што вось мы йдзём па  
крынічную ваду заходзіць сонца  
дзеці бесклапотна балаболяць пра  
свае дзіцячыя зацікаўленьні -  
гэта той выпадак  
калі я магу напісаць верш «Ultima Thule»  
толькі сёння толькі зараз  
або ніколі  
я паклікаў на дапамогу Вялеса  
і мулкімі вуснамі пачаў бязгучна нашэптваць  
«Прыйдзі Ultima Thule як срэбная хмара  
як вызваленне ад праклёну сярод ночы  
калі не чакаеш ня просіш ня кленчыш -  
сыціплая ўзнагарода за дзённую працу  
вызваленне ад грахоў якіх не рабіў  
якія не даюць табе ўзьняць галавы  
сказаць «Дабрыдзень» і паклікаць гасьцей  
прыйдзі як сон пра які раскажаў мне бацька  
а бацька пачуў ад дзеда  
як аса якая прыляцела на твой салодкі стол  
і ты радуешся што нехта яшчэ апроч цябе  
адчуе смак тваёй хвіліннай насалоды  
і ўпершыню ты пазнаеш неба прывітаешся  
з сонцам дакранешся да дрэва  
і гэта адбудзецца калі прачнешся  
а мінулае - як сон як насланьне  
і будзе тое поле і ня тое  
тыя ж аблокі - і ня тыя  
тыя ж краскі - і ня тыя  
ты ўпадзеш у пярыну падбелу

мацярдэшкі скрыпеню жывакошту  
дзівасілу сьвятаянньніку браткоў  
адчуеш пах красак  
і ўбачыш між аблокаў  
ускраіну паўночнай зямлі -  
Эстонію»

Матс Траат прачытае мой верш  
калі Ultima Thule прыйдзе й абвесьціць -  
Цяпер тут ускраіна

*\* Ultima Thule (лац.) - край сьвету, ускраіні  
рубеж.*

\* \* \*

іду па Парыжы  
як турыст  
іду па Парыжы  
як чужы  
іду па Парыжы  
як эмігрант  
іду па Парыжы  
як дысыдэнт  
іду па Парыжы  
як летуценьнік  
іду па Парыжы  
як змоўнік  
іду па Парыжы  
як барбар

іду па Парыжы  
як заваёўнік  
іду...

## **ПАРЫСКІЯ ВЕРАБ'І**

На каменным беразе Сены  
кармлю з далоні тутэйшых вераб'ёў

папрашайкі падобныя да полацкіх  
толькі яшчэ больш нахабныя

дзясяткі фотаапаратаў японскіх турыстаў  
здымаюць нас як супэрзорак

парыскія нахабнікі  
лезуць у самую далонь

## **У МУЗЭІ ПІКАСА**

У залях музэя Пікаса  
думка - немастацтвазнаўчая -  
не пакідала маю галаву -  
для апантанага гішпанца  
у цэнтры Парыжу вызвалілі палац  
а для Селяшчука ў Менску  
не знайшлося невялічкай залі

\* \* \*



Пяць разоў на парыскіх вуліцах  
сустрэчныя мінакі пьталіся ў мяне пра час  
- ня ведаю - адказваў я ўсім  
на шосты раз не стрымаўся  
і паведаміў полацкі час  
А зараз вярэдзіць маё сумленьне -  
нехта з-за мяне спазьніўся на сустрэчу

## **ТВОЙ ПОЗІРК**

Расставіўшы ногі як вежа Эйфэля  
стаю над Парыжам і назіраю  
за гульнёй вечаровых агнёў  
Стомленья аўто шукаюць  
месца прыпаркавацца  
сэкс-шопы навязьліва запрашаюць  
за распусныя занавесы  
чыгунныя масты па чарзе адпускаюць  
рукі ад берагоў і спльваюць  
па Сене разам з бляшанкамі  
ад кока-колы і апошнімі жоўтымі  
клянновымі лістамі  
Калі вы не пасьпелі перабрацца  
на патрэбны бераг - не хвалюйцеся:  
па сьвятлу пераходзьце  
пераяжджайце - па сьвятлу  
што ліецца з вакна на вуліцы Gravilliers

Ва ўтульнай кавярні  
якую ведаеш зь дзяцінства  
схаваеся ад вулічнай ілюмінацыі  
і праз шчыліну лёгкіх фіранак  
будзеш назіраць за мной  
як за мімам  
які неварушна гадзінамі стаіць  
на пляцы Palais Royal -  
ці міргну ці варухнуся  
гэткім чынам падаўшы знак

я стаю над Парыжам  
і адчуваю твой позірк

\* \* \*

Заўважаю пажадныя позіркі  
гэтак некалі я зыркаў на новенькую ў нашай  
клясе  
прыгожую бялявую цыбатую дзяўчыну  
бронзавыя мармуровыя гранітныя  
бэтонныя шамотныя гіпсавыя вочы  
праходжу - не спыняюся -  
толькі - дзень добры і да пабачэння -  
музеі галерэі выставы мэмарыяльныя кватэры  
Сёння ізноў іду на ўзьбярэжжа Сены  
карміць тутэйшых вераб'ёў -  
нямоглы Парыж чакае маіх вершаў

# ГРЫФОН

паэма

## 1

Зь мясьціны А ў мясьціну Б  
ляцеў, як баба на мятле,  
як рэактыўны самалёт,  
як трохгаловы цмок-пілёт,

ляцеў - кугікаў - совы? совы! -  
гайдаў нябёсаў сіні човен  
і рагатаў, і біў у звон,  
як быццам усявышні ён,

і крыламі падрапаў сонца,  
ляцеў над Полацкам бясконца,  
як транспарант «Memento mori»,  
як байка блазна-фантазёра.

Ці ява гэта? Можа сон?  
У небе - м е д з я н ы Г р ы ф о н.  
Узмакрэў, нібыта на касьбе,  
дзень-ноч ляціць ў мясьціну Б,

Полацак трымае дзіва,  
нібы жартуючы, гульліва;  
у пастку зьвер патрапіў хіжы,  
ляціць - і ні на крок ад крыжа,

што над Сафіяй сочыць дзеі,  
крыламі б'е - не разумее,  
што ён палонны, а ня госьць -  
мне Полацак яго аддасць.

## 2

Ні «бэ», ні «мэ» па-беларуску,  
глядзіць варожа - сыч-сычом.  
Я пасадзіў яго ў кутузку  
І дзьверы зачыніў ключом.

Размова будзе заўтра ўраньні,  
я падрыхтуюся як сьлед,  
зь мінулага паклічу здані,  
параду дасць старэйшы дзед.

Я прагартаю сотні кнігаў,  
Вялеса выклічу з начы,  
інкогніта ён прыйдзе мніхам  
і згорне ў кропку далячынь.

І я пабачу сьвет далёкі,  
як мапу на сваім стале,  
усе афіны і бангкокі  
адкрыюць таямніцы мне.

## 3

Аблокі - літары нябёсаў -  
мы развучыліся чытаць,

І то, што дзеецца пад носам,  
нам не чуваць і не відаць.

Мы спажываем тлумачэньні  
чужынцаў, д'ябла, махляроў.  
Сапраўднага гуляюць цені  
зрэдзьчас ля спадчынных двароў.

Таму пакралі скарбы нашы -  
імёны, славу, абразы;  
вякоў злачынная прапажа  
нас робіць пруцікам лазы.

А ў небе лётаюць грыфоны,  
і кожны мае свой загад.  
Падзелена зямля на зоны,  
наш Полацк - ня наш пасад.

- Ты пераможаш, не вагайся! -  
уночы мне казаў Вялес, -  
Але таго асьцерагайся,  
хто пераблытаў сэнс і зьмест.

#### 4

Куды ляцеў Грыфон мядзяны?  
Каму на крылах нёс загад?  
Таёмнай злучнасьці падданы,  
што ў параўнаньні зь ім масад,

казюрка на сухой сыцяблінцы.  
Ён Тэрмінатар 3 - ня менш.

Такі у полацкай глыбінцы  
тае ўчыніць - не засьнеш.

## 5

Нараньні сябар завітаў,

ён выгляд меў стамлёны дужа,  
далонь халодную падаў,  
нябогу трэсла, як у сыцюжу.

Ён пляшку «Полацкае» меў  
для пераможнага «намазу» -  
ня кожны раз трапляе леў,  
а тут яшчэ арол адразу.

Пілі гарэлку, як ваду, -  
ні смаку, ні цяпла жарынкі,  
я засьпяшаўся - ужо пайду,  
а сябар - пасядзім хвілінку.

Хавае вочы і маўчыць,  
затым гаворыць ціха: - Годзе!  
Нам ад наступстваў не ўцячы.  
І хутка ад мяне сыходзіць.

Пра што ён? Во дае дзівак!  
Якой шыпшынай укалоўся?  
Няўжо спалохаўся ён так?  
Ці ноччу нешта адбылося?

## 6

У родных соснах заблукаць  
зусім ня цяжка, як здаецца.  
Я Полацак ня мог пазнаць,  
вачмі ня мог, і нават сэрцам.

За ноч змянілася усё.  
Ці можа я змяніўся гэтак?  
Навокал сьмецьце і рызьзё  
І пах грамадзкага клязэту.

О, Полацак, куды ты зьнік?  
Якія гуны тут прайшліся?  
Хто патушыў Зьніча агні,  
панёс дзядоў, як долам лісьце?

Сьпіць крыж Сафіі над Дзвіной,  
нямком маўчыць Барысаў камень...  
Бяспамяцтва ідзе вайной -  
нікога ля разьбітай брамы.

## 7

Яшчэ здалёк убачыў я,  
што дзверы насыцеж у кутузцы.  
Страх абудзіўся заскарузлы,  
Так воўчая аточвая гайня.

- Параза! - вымавіў, як стогн, -  
Хто адчыніў у ночы дзверы?  
Якія духі, людзі, зьверы?  
Хто выпусьціў цябе, Грыфон?

«Нам ад наступстваў не ўцячы».  
Ўздадаў я ранішнія словы  
і сябра постаць, вочы, бровы,  
і папярэджаньне ўначы.

У дзьверы біў, бы страціў клёк,  
крычаў у распачным бяссьільлі,  
і толькі ў Кіеўскай Сафіі  
Забіўся сьвечкі матылёк.

## 8

Я кепскім вучням быў, Вялес,  
ня спраўдзіў я твае надзеі.  
Чужое рэха будзіць лес,  
ад гукаў сэрца ледзянее,

і жэглішча зьнікае сьлед,  
вятрыска воблака разьвее.  
Няма Яго - і Ён паўсюль:  
шкрабецца мышшу пад ялінай,

у дрогкім поступе казуль,  
у дотыке біблейскай гліны.  
Я ведаю: Ён побач, тут,  
чакае новае радзіны.

Глядзіць таемна птах-груган,  
матэль аб шкло упарта б'ецца,  
зьмяя ахоўвае курган,  
буслы ляцяць дамоў праз Грэцыю -



у кожнай зьявы пэўны знак,  
любві маленькая фартэцыя.

## 9

Грыфон па небе не ляціць,  
смуга наўкол і дзьме вятрыска.  
Ні Грунвальд, ні Барадзіно,  
Каршун ні высака, ні нізка.

Ні Ватэрлё, ні Сталінград,  
ні перамога, ні параза.  
Ёсьць выканаць каму загад,  
няма каму змагацца разам.

Няма сьвятла ў тваім вакне,  
Смуга наўкол і дзьме вятрыска.  
Так не бывае на вайне -  
ні ворага, ні абеліска.

Ды зорка блісьне сярод хмар,  
ды голас Вялеса падасца.  
Я запаліў кажан-ліхтар...  
Ніколі Полацак ня здасца.

1995 г.

## ВЕРШАФАКТЫ

Постмадэрнізм можа або вырошчвацца, або выкідвацца з мастацтва. Вырошчвацца, як расьліна, як водарасьць, як грыб, што галавою прабівае асвальт. Выкідвацца, нібы Гастэла, з літаратурнае сфэры, і мы маем літаратурныя выкідышы, якія рэпрэзэнтуюць новую паэтыку.

Алесь Аркуш урастаў у постмадэрнізм, нібы ўчэпістая бярозка або амяла. Ягоная вучнёўская паэзія паўтарала ўсе зьвівы традыцыяналізму, але мне было зразумела ўжо тады, падчас першых сходак «Тутэйшых», што ў беларускую кандовую паэзію «градзе» лірык новае генэрацыі.

Новай лірыцы наканавана было асвойваць, пераствараць аб'екты старой літаратуры, зьмяняць старатворы ў новатворы. У адным з вучнёўскіх вершаў Аркуш перастварыў матыў чароўнае паньны, незнаёмай. Першай літарай знакавай абэцэды Алесь Аркуша стаўся слоік вішняў:

І пайшла, і як воблака зьнікла,  
Нават дзьверы ня рыпнулі ўсьлед.  
Толькі білі гадзіньнікі звыкла  
Ды літроўку разглядваў буфэт.

Хто яна, таямнічая госьця?  
Я ня ўспомню, ня ўспомню ніяк!  
Гэта сон, гэта мне падалося...  
Слоік вішняў - пакутлівы знак.  
(«Госьця»)

«Слоік вішняў» атаясамліваецца з уваходжаньнем Алеся Аркуша ў элітарнае беларускае пісьменства. Ён прынёс сябе ў літаратуру ў абліччы белага, амаль ня сьпісанага аркуша. У кутку гэтага аркуша паэт намаляваў свой першы артэфакт - слоік вішняў, нібы Карлсан, які праз усё жьшццё маляваў на аграмадным белым аркушы маленькую самотную ліску. Я памятаю, як накінуліся на «Госьцю» «тутэйшыя» літаратары, што ладзілі сваё чарговае спатканьне пад дахам Дома літаратара. Перапала і «госьці», і «варэньню», якое дакладней было назваць «сочывам», і сыціпламу візітанту сталіцы, што насьмеліўся прачытаць свае вершы ў прысутнасьці дваццацівасьмігадовых мэтраў...

Але сёньня я з задавальненьнем перачытваю «Госьцю» ў зборніку «Выбранае» як, паўтараюся, альфу знакава-паэтычнай сыстэмы Алеся Аркуша. У далейшым можа падацца, што Аркуш катапультаваўся з афіцыйнае літаратуры ў альтэрнатыўную, але я прыкмячаю дакладныя рысы «ўрастанья»: пераніцоўваньне знакаў традыцыйнага

пісьменства, фармаваньне новага  
вершабачанья, тварэньне новых  
вершафактаў.

Новая вершафактура вырастае з  
«працоўных рук» дзядзькі Рыгора («Пільня»), з  
«сонных водаў рэчкі Гайна» («Мянтуз»), з  
вяргіняў ды флёксаў, што красуюць на  
гарадзкіх дворыках («Шукае лекавыя  
травы...»).

Новая вершафактура зіхціць сталёвай  
лускай мэталёвай рыбы:

Рыба губляе луску -  
Сталь дамагаецца цела.  
Па мэталёвым пяску  
Рыба зьнямогла ляцела.

.....

На мэталёвым пяску  
Сьлед пісягом застаецца.  
Рыба, згубіўшы луску,  
Блешнай сама абярнецца.

Вершафактура Аркуша ўрастае ў  
тэхнагенную сфэру, не цураецца  
геамэтрызму, выразна перакрэсьленых ліній,  
што мы назіраем у творчасці ўсіх паэтаў-  
урбаністаў. Аркуш умее ладзіць  
рацыянальныя паэтычныя канструкцыі,  
угрунтаваныя на вядомым прынцыпе  
бясконцага капіраванья, замкнёнай сістэмы  
люстэрак:

Навокал нас - скрозь люстэркі.  
Неба - люстэрка  
і зямля - люстэрка,  
люстэркі - сябры  
і люстэркі - ворагі,  
і дрэвы, і зоркі,  
і дамы, і тратуары,  
і кроплі дажджу...  
(«Люстэркі»)

З гульні ў люстэркі пачыналі, як вядома,  
новараманісты... Блуканьні ў тэхнагеннай  
зоне - любімая забаўка іхніх герояў. Але  
аркушаў герой-сталкер арыентуецца ў сваёй  
зоне па ўласных знаках, што трапілі сюды са  
старой літаратуры:

Над пожныя плачуць правады,  
Амаль галосіць.  
Бэтонны слуп, як правадыр,  
Выводзіць восень.

Іржышча захавае сьлед,  
Сьняжок нібыта.  
Сусвет глядзіць вачмі камэт  
На квадры жыта.

У пошуме аркушавага мэгаполісу, на тле  
урбаністычных зыкаў часам пачуеш і голас  
дагістарычнае катрынкі. І такі добра знаёмы,  
песенны рэфрэн...

Пяць мэлёдый катрынка сьпявае,  
Толькі ведай - круці рукавятку.

Люд у скрыню да старца кідае  
Неўміручага жыта зярняткі.

Грай, катрынка,  
Сьпявай безупынку.  
(«Катрынка»)

Бальшыня вершафактаў Аркуша ўкаранёныя ў літаратурную традыцыю, абапёртая на папярэднія тэксты, як дрэва на карань. Радыёпрыймач, па якім лірычны герой чуе або «таямніцы», або «апошнія паведамленьні», аказваецца мадыфікацыяй тэксту:

Гартаю радыёхвалі, як старонкі  
таўшчэзнае скрэмзанае кнігі...  
(«Апошнія паведамленьні»)

У сьвеце вершафактаў, што творыць Аркуш, пакуль замала аб'ектаў, а паветра разрэджанае. Нядзіўна: паэт яшчэ не пасьпеў нацягаць туды ўсяго, што мае нацягаць. Але ён ужо вызначыўся з тым, адкуль браць: міталёгія (Пярун, Вялес, Грыфон, каляды й радаўніца), інтэлектуальны досьвед і ўспамін. Так, шэраг вершаў Аркуша ўспрымаюцца як

аплікацыя, у якой кавалачак студэнцкага юнацтва наклеіваецца на аркуш сучаснасці.

Ці мо гэта й ёсць прыкмета сталення? Як і тое, што Аркуш, здаецца, пераходзіць на вэрлібр. Калі шчыра, дык пераход да нерыфмаванае паэзіі для мяне часам выглядае як праява ня толькі сталасці, але й старасці. То бо ж на вэрлібр перайшла стамлёная ды састарэлая літаратура Эўропы. Цуды вэрсыфікацыі, жангіравання рыфмамі лягчэй атрымліваецца ў маладых (раньнія Барадулін, Разанаў, Танк), а пасья іх усё болей будзе хіліць да вольнага вершу.

Таму можа й няварта (пакуль) Алесю Аркушу цалкам забывацца на рыфму, каб не перасталець заўчасна. Ягонья «Парыскія вераб'і» зачылікалі б крыху весялей, калі б сталіся як сьлед урыфмавання.

Паломніцтвам у сталіцу мод і прывезеным адтуль вершам Аркуш пацьвердзіў сваю эўрапейскасць. Полацкаму вераб'ю няблага ў агульнаэўрапейскае літаратурнае прасторы, хаця сваё постмадэрновае гняздо ён ладзіць з тутэйшае саломы.